

Právo na příznivé životní prostředí v judikatuře českých soudů

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá právem na příznivé životní prostředí, jak je pojmáno v rozhodnutích českých soudů. Stěžejním cílem bylo poskytnout ucelený přehled o vývoji judikatury v této oblasti s akcentem na některé související problémy.

Předkládaná diplomová práce poukazuje především na nejednoznačné pojetí okruhu nositelů hmotného práva na příznivé životní prostředí v kontrastu s hmotnými právy náležejícími účastníkům řízení na ochranu životního prostředí a snaží se ilustrovat interpretační obtíže spojené s touto dvojkolejností, která se vyskytuje toliko v českém právním řádu.

Mimo jiné si práce klade za cíl upozornit na aktuální otázku, která byla Ústavnímu soudu České republiky předložena k řešení, tj. zda je novela zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v souladu s ústavními principy ochrany veřejných zájmů a s předpoklady danými mezinárodním právem, zejména pak, zda je v souladu Úmluvou o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (dále též jen „Aarhuská úmluva“). Ta zakotvuje princip široké účasti veřejnosti v otázkách životního prostředí a stanovuje pro tento účel základní penzum environmentálních procesních práv, zatímco zmiňovaná novela možnost subjektů zasahovat do otázek životního prostředí naopak podstatně zúžila.

V práci, která je rozdělena do čtyř částí, používám deskriptivní metodu v kombinaci s analýzou soudních rozhodnutí. Závěr je učiněn s pomocí metody syntézy. V první části jsou pro účely správného pochopení problematiky definovány základní pojmy a východiska, jakož i principy ochrany životního prostředí, charakter a obsah práva na příznivé životní prostředí. Zmíněny jsou i výhody a nevýhody antropocentrického a ekocentrického přístupu k ochraně životního prostředí.

Ve druhé části se zabývám právem na životní prostředí v mezinárodním kontextu. Okrajově poukazuji na historický vývoj, který ovlivnil utváření práva na příznivé životní prostředí v jeho počátcích, přibližuji judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a poukazuji na význam Aarhuské úmluvy.

Ve třetí části se věnuji samotnému jádru problému a snažím se vysvětlit, kdo je z pohledu soudů nositelem práva na příznivé životní prostředí a zda se jej každý subjekt může domáhat. Postupně představuji závěry soudů, které se mnohdy s postupem času významově rozcházel v návaznosti na to, jak se vyvíjel postoj k právní otázce nositele práva na příznivé životní prostředí podle judikatury k zákonu o ochraně přírody a krajiny, dále též v souvislosti s žalobní

legitimací podle zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, a rovněž v souvislosti s institutem opatření obecné povahy. Rozebírány jsou také dva nedávné judikáty. První pojednává o zjednodušení procesu posuzování vlivů na životní prostředí v případě prioritních dopravních záměrů; ve druhém je posuzována možnost účasti ekologických spolků v řízeních o přestupcích na úseku ochrany přírody a krajiny.

Poslední část mé práce reaguje na záležitost projednávanou Ústavním soudem ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 22/17, kdy je usilováno o zrušení výše popsané novely zákona o ochraně přírody a krajiny. V závěru tedy poukazuji na důsledky provedené novely, zamýšlím se nad jejím souladem s ústavním pořádkem České republiky a prezentuji vybrané postoje a argumenty odborné veřejnosti, která se proti novele důrazně vymezuje.

Klíčová slova:

příznivé životní prostředí; česká judikatura; nositelé práva na příznivé životní prostředí